

YELOD TELDEGLULID NÜM: 10 TOBUL 2015 Pads: 73 jü 80

O Volapükaflens in vol lölik!

Ün mul pasetik din fredüköl äjenon: *Reinhard Haupenthal* äsedom nitedäbes mödik Volapüka nuni, das tatabukem Bayänik tö *München* nu eblümükon as doküms digitik konleti tio lölöfiki ela *Sionsharfe* (“Hap ela *Sion*”). At äbinon mulagased fa *Johann Martin Schleyer* päpüböl gönü “poed katulik”. *R. Haupenthal* igebidükom tatabukeme konleti et.

In gased at *J. M. Schleyer* mödadilo änotükom poedotis relöfik, ye in nüms latikum id änotükom disini balid mekavapüka okik, sevabo: Volapük. In nüm lätik tuvoy liänis sököl, kelis läxcifal: *Brian R. Bishop* nu etradutom ini *Esperanto*:

Födobsöd tugís, Nólis é kanís!	Ni favoru virtojn, konojn kaj eblecojn.
In kel bíd lifón In at déilón[1].	Kie speco vivas, tie ĝi formortos
Cilís, o páls! ko löf Dukólsöd[2], é ko féf!	Junojn, patroj, ame gvidu kaj kun gravo.
Olábom[3] klim[4] alík Tomí omá lönik.	Ĉiu kulpo havas sian propran punon.

Volapük nuik: [1] deadön [2] Dugolsöd [3] Olabon [4] krim

Kanols reidön e kopiedön eli *Sionsharfe* pö:

http://daten.digitale-sammlungen.de/~db/ausgaben/uni_ausgabe.html?projekt=1431503461&recherche=ja&l=de – as bleds balatik, e pö:

http://volapuk.temerov.org/Volapükanef/Deutänapük/Sionsharfe.php – as yelods.

Danobs söli *Haupenthal* e tatabukemi Bayänik demü duinod jönik at.

Valikosi gudikün oles ed olsikanes
sedom

Hermann Philipps

SÜLIO

fa *Frank Roger*, tradutod fa *Hermann Philipps*

Äsä tio aldelo, mens mödik pö “pilgrim lätik” okas elükömons göliko. Hiel Samuel älülogom poodkedi at e bluvikölo äküpom, das calonunodan e kämitölatan säkiko äspikoms ko ans dunetäbas. Äbüosenom, das no öbalugos ad süadükön onis ad gevegön lomio, do dido no älabons mögi votik. Ed äspelom, das televidakvip no ökodonös töbi.

Pilgrimans äyubons, ven älogons omi, ab smilils okas änepubon, ven äsagom:

“Pidob osi, ab adelo färmos demü dinäds no pespetöls.”

“No cogolöd”, hibäldikan ägespikom, e jiredaherikan yunik – ma logot oka ba daut mana et – äläükof:

“Labobs komiti pebüopelöl tefü adel tü düp: jöl. Vero ävilobs mogolön as balidans, klu begö! no sagolös obes, das din lölik noson. No kanobs gegolön. Nos dabinon, lü kel kanobsöv gegolön.”

El Samuel äseifom. Dido dins öfikulons.

“Ya esagob osi: Levemo pidob, das mutobs finükön febi demü kods plödü flunamög obsik. Anu no nog kanob sagön oles, kü ogegetols moni olsik …“

“Gegeti no vipobs”, vom at äsagof laidäliko. “Epelobs, dat ögolobs sülio. Eselobs dalabotis valik obas ed egividobs moni at röletanes e flenes. Gegol no mögon – nu kanobs golön te sülio. Binobs lekredans; pro obs lüod balik binon sülio.”

Hiel Samuel äkobosumom nämi lölik oka ed äsagom: “Suemob dinädi olsik, ye dinäds no pespetöls emütons obis ad slud at.”

“Dinäds at, kis binons-li?” man yunik in ked telid äsäkom. Calonunodan e kämitölatan änilikoms spelölo ad mekön registaroti nitedik.

Sötom-la nunön osi ones, el Samuel äsludom. “Kosam ko levalanaf – dub stral sonemik – no pefövon. No plu dabinon sis äneit. No fümobs, va ogekömon.”

Pilgrimans mödikün älogons lü sil, äsva äkanons-la datuvülön de is levalanafi in zügolakul leigöpik zü tal. Dido äbinon gianik, ab too änelogädon nen leskop, e leno pö klil dela.

Pilgrimans äbinons nenspikamik ed älogotons däsperiko. Pos timüls anik seila neplidik, vomül redaherik et äspikülof:

“Leyans süla efärmikons-li, ebo büä evilobs dugolön?”

“Bo so binos.” — “Ba suno omaifikons dönu.”

→

“No kanob garanön seimikosi. Mobob, das ols valik gegolols lomio e spetols nunis nulik.”

“No kanobs gegolön. Binobs lekredans. Ostebedobs is.”

“Si! ostebedobs is”, mens anik ädönuons kobädiko.

Hiel Samuel no äsevom, kisi äkanom-la sagön. No äkanom fasilo büdön ones ad mogolön – ibo äbinons dunetäbs epelöl. Leigo no ädesirom ad kodön jovi vemik dub sagön bosi nenstümik, pato pö kom televidakvipa et.

Dü nog ävätälom, lio ökanom bekonsälön onis, süpo cif okik: *Maurice* älüvom büri fiama: *Sülio* ed ärönom lü om.

“Oles valik gödi gudik!” äsagom bruvölo. “Ebo anu elilob radiona-nuni zuik. Jinos, das levalanaf nu lüvon zügolakuli okik. Klülo atos plänon säkurbami strala. E neläbiko atos i sinifon …”

“… das no plu kanobs rivön süli”, vomül redaherik äsagof nelaodiko. Ven pilgrimans piano äsevedikons dö utos, kelosi jen nulikün at äsinifon, äseifons dub bluv ed ätegons logodis okik me nams. Ans äfalons glunio, votans äprimons ad plekön.

“Egetobs nuni de levalanaf”, hiel *Maurice* älaispikom. “Pükavans nu steifons ad tuvedön oni. Mobob, das ols valik stebedolsös nunis nulik. Begob, das no blibolsös is. Binos nenfrutik. Gololsös lomio u lü röletans olsik! Gepelots pobejäfons latikumo. Okosükobs obis ko ols, sosus okanobs. Kluö! begö! …”

Pianiko menamödot äseagolon, ed els *Maurice* e *Samuel* ägegoloms ini bür oksik – säditretülölo, das igegetoms reigi dinäda.

Fövot ofovon.

bruvölo panting, schnaufend, anhelante.
calo-nunodan journalist, Reporter, jornalista.
dunetäb customer, Kunde, cliente.
hibäldikan an elderly man, älterer Herr, un vetulo.
ji-reda-herikan red-haired female, eine Rothaarige, femina con capillos rubee.
kämi-tölatan cameraman, Kameramann, operator cinematographic.
leskop telescope, Fernrohr, telescopio,
nelogädön to be invisible, unsichtbar sein, esser invisibile.
nenspikamik speechless, sprachlos, stupefacite.
po-od-ked queue, Warteschlage, cauda.
säkurbön to switch off, abschalten, clauder.
televida-kvip TV crew, Fernseh-Team, equipa de television.
zü-gola-kul leigöpik geosynchronous orbit, geostationäre Umlaufbahn, orbita geosynchrone.

RÄTS FOYÜMOTA "BE-"

fa vicifal: 'Daniel Morosof'

Dil telid

3. Foyümot värbik: be-

3.1. Licin e leigätods in püks difik

Evestigob vödabukis leäktronik Volapüka e vödemis fa mastans vönädik Volapüka, in "Volapükagased pro Nedänapükans" pepübölis, sa eli "Diatek nulik" Volapükik, ad tuvön vödis (pato värbis) ko foyümot pabejäföl. Fino etuvob värbis (elänumob i mögavärbis anik in kobonum) züldegvel, dö kels vilob penön. Ye primo sötob saitön pläni tefü geb ela "be-" fa 'Arie de Jong'. Lautan at ebejäfom foyümoti pemäniotöl in bagaf: 164 ela "Gramat Volapüka", sevabo:

"El **be-** koedon loveädön värbi tefü dins, kels binonsöv in set in datif u ko präpod, if värb no pafoükon fa foyümot at. Ko el **be-** värbs neloveädik vedons loveädiks".

Kanoy küpetön, das hiel 'de Jong' ebepenom foyümoti at as yümot värbik, bi el **be-** lenlägon len värb, foükon värbi. I kanoy küpetön, das foyümot at labon sinifi mu balido gramatiki, igo leadon ceinön värbis neloveädik ad loveädiks.

Sinif valemik ela **be-** binon lüodükam duna ü vobeda värbik ad yeg semik. Värbs ko **be-** bligiko flagons yegodi u yegodaseti in set, güä värbs loveädik votik e neloveädiks no bligiko flagons yegodi. Leigodolsös setis sököl:

1. Man at smilom lelaodiko. (No sevobs, kikodo e kitimo man smilom.)
2. Tidäbs äbesmilons tidanis valik. (Zesüdos ad nemön kodi, yegi besmilama.)
3. Böds kanitons jöniko.
4. Poedan et äbekaniton lomäni okik. (Binosöv defik ad penön te eli "poedan äbekaniton"; set somik binonöv neverätik ma gramat.)

Suviküno värbs foyümoti: **be-** ninädöls dutons lü värbs loveädik voik, ab kanons binön värbs loveädik demodik, vio notodot sököl jonülon: "befeitön ode bosi".

→

Zuo värb komplitik, värbi ko foyümot: **be-** ninädöl, kanon labön demodi len ok, as sam: “leadolös bejäfön obe atosi!”

Cedü ob, hiel ‘J. M. Schleyer’: datikan Volapüka < ädütülom foyümoti “be-” de Deutänapük. Leigodolsös päris vödas sökölis: *cöpön*, *becöpön* = *hauen*, *behauen*; *bükön*, *bebükön* = *drucken*, *bedrucken*. Jinos, das suvo vöds Volapükik ko foyümot “be-” patradutons ini Deutänapük i me vöds ko foyümot ot. Ye gramat Volapüka binon nesekidik tefü gramats natapükas valik, ed el “be-” Volapükik ömna tefon foyümotis votik Deutänapüka, as sam:

- aus-: **bedekefön** – ausbürsten, **besepedön** – auspressen, **besmilön** – auslachen, verlachen, belachen;
- vor-: **befoön** – vorhergehen;
- er-: **begrämön** – erklettern, **bexänön** – ersteigen, besteigen, **beletävön** – erforschen;
- ver-: **belifön** – verleben, **bevobön** – bearbeiten, verarbeiten, **beträtülön** – verpetzen;
- über-: **bestürön** – überschütten.

Ma ‘Leerboek der Wereldtaal’ fa ‘de Jong’, foyümot Volapükik “be-” binon siämaröletik tefü foyümot ot (‘be-’) Nedänapükik. Saitob:

“Be- komt vrijwel overeen met het Nederlandsche voorvoegsel be-. Met dit voorvoegsel worden werkwoorden overgankelijk ten opzichte van voorwerpen, die in den derden naamval staan of door een voorzetsel met de rest van den zin verbonden zijn”.

Volapüko: “El be- sümon tio ad foyümot Nedänapükik: ‘be-’. Medü foyümot at värbs vedons loveädiks tefü dins, kels binons in datif u kels kobotons ko set retik medü präpod” (petraduton fa hiel ‘Hermann Philipps’).

Dalob nunön, das vöds Volapükik foyümoti “be-” ninädöls suviküno patradutons ini Rusänapük me vöds ut, kels ninädons foyümotis ‘o-’, ‘ob-’ ud ‘obo-’. Nesuvikumo foyümot Volapükik “be-” binon leigätodik tefü foyümots Rusänapükik ‘pere-’, ‘pro-’, ‘za-’, ‘vz-’, ‘voz-’, ‘vi-’.

Fövot ofovon.

BIM GOLDIK

Dil telid ä lätik

fa jiel ‘Ana María Matute’, *El árbol de oro*, se *Historias de la Artámila.*

Tradutod ini Volapük fa Hermann Philipps

Täno bos äjenon, kelosi ivipob, do jemob ad siön osi. Ye so äbinos. Hiel Ivo ämalädikom, e lädül Leocadia ägivof ele Mateo Heredia kiki tümila. Primo äjuitom bligädi at. Äkolkömob omi tü del balid ebo ven äsekömom, ed äsäkob ome:

“Elogol-li bimi goldik?”

“Dö kis luspikol-li?” ägespikom me ladälod neflenöfik. No äbinom men plitik, pato kol ob. Fümiko sevükob omi dö atos, ab no äküpälom ad os. Ye pos dels anik äsagom obe:

“If givolöv obe bosi töko, gividoböv ole kiki dü timil. Nek ologonöv oli –”

Ävagükob spälabügi obik, e fino ägetob kiki. Nams obik ädremons dub fäkäd, du ägolob ini cem smalik tümila. Ätuvob slitodi ed us älogob klili in dag. Us äblegükob obi donio ed äzilogob.

Posä klil istopon ad bleinükön obi, log detik oba ätüvon bosi: gluni sägik kamaläna teniköl jü sil – nosi votik. Äbinos ot, kelosi logoy de fenäts bumota geilik: taili nüdik, soalöfik, e nosi votik plä taili.

Äsenob säspetikami vemik e senäli ad pecütön. No äsevob, lio ni ön mod kinik, ye picütob. Äglömob kiki e bimi goldik. Büä nif äkömon, ägegolob lü zif.

Pos hitüps tel ägekömob lü belem. Seimna beigolölo deadanöpi – ya älatos, e soar äcenon ad neit in sil: sol äs glöp redik ädonikon fago – älogob küpädoti. De glun stonagik, bevü krods edofalöl, äglofon bimi gretik e lejöniki ko bleds rovik, goldik: löliko nidöli, bleinüköli. Bos äsüikon in mem obik leigoäsä drim, ed ätikob: “Binos bim goldik”. Älogob lü lögäd bima e sunädo äküpob krodili binü fer blägik, ruiliki dub rein. Dü älöükob oni, äreidob:

IVO MARQUEZ, BÄLDOTÜ YELS DEG.

E no äsenob lügi seimik, ab fredi seledik e gretiki. ■

X:79:2015

TELKOMIP IN DAG

Se *Volapükagased pro Nedänapükans*, 1936

El ‚Fairfield City‛ äbinädon ettimo – ün yel: 1912 – te me degat domas, zu me selidöp ä potöp e lotidöp labü bötädöp e birasälun; val pibumon me boeds e vefedatün e zänodü präriy, se kel tons valasotik äkömons dü neit.

Ün del semik man nulik äpubom in ‚Fairfield‛: Linglänan. Älükömom ko trök smalik, ed äloatom in lotidöp cemi, ab nek äsevon sekü kod kinik. Äbinom man küpädik. Gödo ämogolom ko trökil oka, e soaro äkömom dönu lomio ko on, ed atos äjenon so ün del alik. Koledi okik äkeblinom ko ok, e sänedi äfidom kuratiko tü düp jölid soara in lotidöp in cem oka. Kuratiko tü düp degid äkömom donio, ed adrinom väreti ela ‚whisky-soda‛, tän äbexänom dönu tridemis, ed änüfärmükom oki ini cem oka. Äsümedom vo glok, ed äspikom ko nek. Sekü kod at oy äspikoy dö om. Äbinom ai in ged; äpolom klotemi gedik, häti gedik e glufis gedik. Isäkom, va ban ädabinon in lotidöp. Nö! at no ädabinon. Pos dels kil päked äkömom pro om, ed in at gumasail äbinon. Atos valik äbinon vemo küpädik, e bötädan ädajonom menes valik gumasaili, ven gedikan no äbinom in cem oka. Balan äcedon omi nativestigani, votikan fotografani. Fino äbalädikoy, das äbinom nouban mu cädik se ‚London‛ ä leliegik. Säkäd at ye neai päkleilükon.

Linglänan nu älödom sis vigs kil in lotidöp, äjeifom oki ün del alik, ämeikom bani de gumasail, äsegolom aldeliko, ed ädrinom alsoaro eli ‚whisky-soda‛ oka in bötädöp. Tü soar lätik mula äkonflitikom ko el ‚Joe Atkins‛.

El ‚Joe Atkins‛ äbinom ma seväd valöpik komipiälan ä heroedan me rövulapistul, ven äbinom „in ladälod pötik". Äbinos täno riskodik ad kofön omi. Tü peladels älümonitom ko flens oka de el ‚Morrison Ranch‛, ed äbinom täno tio ai „in ladälod pötik". Man at äbinom mirepütik.

Fo lotidöp els ‚cowboys‛ änexänoms, ed äfimatanoms jevodis püfik oksik len stütastafäds yala. Täno lotans mödikün älüvons spidiko bötädöpi e birasäluni, kelis el ‚Joe‛ e flens oka sekü atos äkanoms gebön löliko te pro oks it. Linglänan ye no äbinom dredik. Güö! äklülädos, das äbinom man diabilik. Lotidöpan äcedom zesüdiki ad nunedön omi, bi äbinom nulan in topäds at, e no nog äsevom eli ‚Joe‛. Linglänan äsagom nosi, ab kuratiko tü düp degid änexänom ma kösöm ve tridem ed änüstepom ini bötädöp. Äbinom fe ga Linglänan. Bötädöpan nägärik iblotikom po bötädatab, ibä el ‚Atkins‛ äbinom „in ladälod pötik", ed ipladom rövulapistuli oka foi ok. Ün timül at söls ye äjäfoms jäfädiko me jedam yegas valasotik lü flad vagik, kel as zeilamapün pipladon sui killögäd. Ven Linglänan änüstepom, ästopedoms; nog neföro ilogoms omi.

Fövot ofovon.

bötädan barkeeper, Schankwirt, tavernero.
blotikön to duck down, sich ducken, quattar se.
cädik respectable, vornehm, distincte.
fima-tanön to tie, festbinden, ligar solidemente.
gumasail rubber sail, Kautschuksegel, vela de cauchu.
jeifön to shave, sich rasieren, facer le barba.
killögäd tripod, Dreifuß, tripodo.

klülädön to turn out, sich erweisen, apparer.
koled lunch, Mittagessen, prandio.
konflitikön to fall foul (with), in Konflikt geraten, entrar in conflicto.
ladälod state of mind, Gemütsstimmung, disposition de animo.
nativestigan naturalist, Naturforscher, naturalista.
rövulapistul revolver, Revolver.
säned dinner, Abendessen, cena.
stüta-stafäd supporting post, Stützpfahl, palo de appoio.
vefeda-tün corrugated iron; Wellblech, latta undulate.

RÄT BÄLDIK

Se *Volapükagased*, 1959

Feilan ko kapar bal e ko mödot semik brasidaplanas, kelis bofiks ävilom selön su maketapiad zifa, ifanom dü vegam oka lupi. Erivölo flumedi, kel nog äteilon omi de zif, ätuvom lä jol te boti vemo smaliki. At ägevon pladi ebo saidiki pro om it e pro bal dalabotas kilik. Tel onas omutonsöv geblibön su jol, ad stebedön lovenafami okas pö naeds sökik. Feilan äbetikom ye i fikulis votik vemik veigas at. Ibä, if pö lovenafam balid kesumomöv brasidaplanis, tän lup sleitonöv deadio kapari dü nekom oma. If ye kesumomöv balido lupi, tän kapar lufidonöv brasidaplanis. If dunomöv veigi balid kobü kapar, tän bal mijenotas at jenonöv pos lovenafam telid. Din kludo äbinon vemo komplitik. Feilan käfik ätuvom ye pos vätäl brefüpik modi ut, kel fino äneleton jeni miik alik. Lio feilan äbitom-li? ■

(Balido feilan äveigom kapari love flumed. Mö naed telid äloveükom brasidaplanis, ägeblinom ye pö atos kapari. Me lovenafam kilid äblinom lupi lü brasidaplans, äramenom mö naed folid kapari, ed äfövom täno vegami lü zif.)

KORÄKOTS TEFÜ GASED SETULA

Ai fredobs dö reidans zilik, kels tuvons pökis, kelis kanobs koräkön:

Pad: 70 (BIM GOLDIK)**, löpao:**
setem 1id, kedet: 7: Älabof kalädi groböfik → Älabof kaladi groböfik;
setem 2id, kedet: 8: ... lädül: Leocadia ägivom → lädül: Leocadia ägivof ;
setem 4id, kedet: 4: ... sunädo älöädom, ägolol lü jitidan ... →
sunädo älöädom, ägolom lü jitidan ...
Pad: 72 (NUNS)**:**
setem 1id, kedet: 1: ... in lofüdöp fagik → in lofüdän fagik;
setem 4id: Hiel Danny binon fünan ... → Hiel Danny binom fünan ...

